

diszlett. Alig értek a mustangok ennek közelébe, midőn hirtelen 5—6 meztelen indián ugratott elő rejthelyéből, s a szilaj csapat közepett termett. Nagy lett erre a zavar a mustangok közt, s minden áron menekülni akarván a kelepczéből, a Canadian homokos vizébe rohantak, kettő kivételével, melyeknek nyakára az indián vadászok hurkot vetettek, s most vadul ágaskodva szabadulni igyekeztek, de a hurok csak jobban nyakukra fojlódott. Mi épen akkor értünk a helyszínére, midőn az erősen harkoló foglyok a földre rogytak, s tagjaikat mintegy végvonaglásra kiterjeszték. E pillanatban az indián lovak leszőktek paripáikról, s a hurkok tartását ezekre bízva, a mustangokhoz rohantak, azok előlábait rendkívül ügyességgel összekötötték s alsó állkapczájokra kötelet alkalmaztak.

Csak ezen előintézkedések megtétele után engedték meg a mustangoknak annyi lélekzetet venni, a mennyi elegendő volt arra, hogy meg ne fudjanak; s miután ennek következtében újra mutatkozni kezdtek megtörhetlen dühök jelei, az indiánok néhányszor orryukaikba leheltek, az alsó állkapczájokra alkalmazott kötelet zablaszerűleg orrukra szoritották, s aztán olyforma állásba helyezték magukat mellettök, hogy fölkelésükkor okvetlen a hátukon teremhettek.

A köteleket csak most vették le lábaik és nyakukról nagy ovatossággal. A lovak szokatlan terhe a megrettent állatokat annyira megbódítá, hogy majd egész perczig szobrokkint mereven és mozdulatlanul álltak ott; de lassankint újra visszanyerték bátorságukat, szemek hosszú homloksörényük alatt vadul villogni kezdtek, hosszú farkukkal dühösen csapkodták tajtékzó oldalait, patájukat haragosan vagdalták a füves talajba, s lábszáraikat görcsös reszketés fogta el. De az indiánok oly keményen tartották magukat a mustangok hátán, mintha velök egy testet képeznének; sötét arcaikon az elragadó gyönyör érzete tükröződött.

Most a bátor lovak korbácsaikkal megcsapkodták a mustangok izadó oldalait, mire azok megkísérlék az ágaskodást, melyben azonban orruk fájdalmas szorítása által akadályozva lőnek; majd dühösen földhöz vágják magukat, s újra felugortak; de előbb lerázhatták volna hátukról a vérszomjazó párduczot, mint ez ovatos és ügyes pusztai lovakot. Még csupán egy hatalmas ugrást tettek a megrettent vadlovak, aztán mintha az ördög bujt volna beléjük, elkezdtek nyargalni, s oly iszonyu sebességgel rohantak előre, hogy a nyíl is bajosan érte volna őket utól.

Mi az elragadó látványban nem sokáig gyönyörködhattunk, mert a bátor indiánok alig néhány pillanat alatt zsákmányaikkal együtt eltűntek a láthatárról.

Látogatás az akadémiai palota telkén.

(Vége.)

A mint a feldunasoron, a lánchid s a dunagözhajózási társulat szép rakpartja mellett elhaladva, az Akadémia építési telkére érünk, legelőször is a bekerített tér s ennek elején egy csinosan és könnyed modorban fából és téglából összeállított épület, az építési iroda, ötlük szemünkbe. Ez ideiglenes földszinti kis hajlék, mely egy pár hét alatt elkészülve, első hirdette itt a nagy munka megkezdését, 3 szép teremből áll, melyek egyike Ybl, másika Szkalnitzky építész, harmadika az építészeti rajzoló segédek számára van rendelve; ezeken kívül van benne egy elő-, s egy őrszoba. Ez épület szükséges voltát mindenki be fogja látni, ha meggondolja, hogy az építés bevégezéseig mintegy 1200 részletes rajz elkészítése kívántatik s az építés vezetőinek többnyire személyesen ott kell tartózkodniok. Ezen építési iroda összesen 2060 ftba került, a mi igen csekély előleges költség, ha meggondoljuk, hogy irodára alkalmas szállásokat a telek közelében 7—800 ftnyi évbéren alól alig lehetett volna kapni s még akkor is kérdés, eléggé czélszerűek lettek volna-e? S miután az építés 3—4 évig el fog tartani, az összes szállásbér nagyobb összegre rugott volna, mint az itt felállított kényelmes épületé, melyet annak idejében azon felül még mindenestől el lehet adni, bár hol felállítandó kert laknak. Mint halljuk, már eddig is ajánlottak azon időre kész vevői, miáltal a kiállítási költségnek legalább is fele ismét visszakérülhet. — Ez épület tőszomszédjában vannak az épen e napokban elkészült nagyobb szerű fa-szinek a kőfaragók, s egy kisebb téglapalota a szobrászok számára, kiknek munkája itt szintén nagy mértékben fog igénybe vétetni. — Hátul, a telek másik végében terül el Discher építőmester ideiglenes hajléka, hol a pallérok és kőmivesek nyerik utasításaikat, a munkások és napszámosok kapják hetibéröket stb.

Az építész irodában rendszeren ott találjuk Szkalnitzky vagy Ybl vezető építészeket, az ő segéd személyzetökkel együtt, roppant terrajzok készítésével foglalkozva. Méltánylólag szólottunk már több ízben e két derék hazánkfiáról. Ő tőlök most sokat vár a hazas reményében csalatkozni bizonyosan nem fog. Tudjuk, hogy ők nemcsak jeles szakemberek, hanem buzgó gyermekei is e honnak.

A mit ők itt szépet alkotnak, az az egész nemzet díszére fog szolgálni, s a mit megtakarítanak, azt a hazának takarítják meg s a vezetők alatt álló fiatal nemzedék számára valódi gyakorlati építészeti iskolát alapíthatnak meg.

A palota összesen 897 □ ölnyi téren fog állani. Hozzá jó még mintegy 56 □ öl, melylyel Pestvárosa újabb hazafias készsége öregbítette a telket; miáltal az egész épület 10 lábbal, s a főhomlokzat kiszökő része 1 lábbal jó kiebb a lánchidteri oldalon, mint eredetileg tervezve volt. A palota 3 homlokzattal birand: egyike a lánchidterre a kereskedelmi (Lloyd) épület átellenében; másika az újabban alakulandó akadémia utczára; harmadika a Dunára. A lánchidteri oldal hossza 33° 4' 10", az akadém. utczaí 27° 10", a dunai oldalé 26° 4'. Az épület két emeletének összes magassága 69 1/2', a 4 ölnyre kiszökő középrészé 90' lesz s ez egy 3 ik emelet magasságaig megy fel. A palota negyedik homlokzata, az északi részen a főut-utczára szolgál, azonban a telek ezen részéből 272 □ öl bérházal fog beépítetténi, mely idővel az Akademiának fog jövedelmezni, s építési stylje igen valószínűleg a palota styljével fog összhangzásba hozatni. Ezek szerint a palota csupán akadémiai czélokra fog szolgálni, s csak így volt lehető a monumentálszerű épület negyedik homlokzatának elmaradása, s így történt, hogy az eredeti tervtől (l. V. U. f. é. 9. sz.) eltérve, az összes magasság három emeletről kettőre szállítottott, mi által bár a két magasság közti különbség igen csekély, de az építési költségek tetemesen leszállottak.

Később visszatérünk még az épület külalakjának részletes leírásához; most nézzük mindenekelőtt azt, a mi az Akadémia rendeltetésére nézve legfontosabb, a belső elrendezést.

Mielőtt a képzeletünkben kész palotába belépnénk, különböztessük meg az épület négy oldalát, melyeket így nevezendünk: lánchidteri (déli), akad. utczaí (keleti), bérházi (északi) és dunai (nyugati) oldal. Kezdjük a földszinten. A lánchidteri oldal levén a főhomlokzat, itt lesz a kiálló középrész (risolith) alatt a 3 fő bejárás egymás mellett, néhány lépcsőn s széles mélyítésekkel ellátott sima faloszlopok között. E bejárás, mely csupán gyalogok számára szolgál, a kapus lakása mellett egyenesen a márványoszlopos, tágas, nagy előcsarnokba (vestibulum) vezet, hol az emeletre vivő gyönyörű diszlépcsőzet veszi kezdetét. Ez előcsarnokból ágaznak szét az egyes menetek a földszinti osztály külön helyiségeibe. A dunai oldalon 3 nagy könyvtári terem vonul végig, mellettök van 2 olvasószoba, (egy nagyobb a közönség, egy kisebb az akad. tagok számára); azonfelül egy dolgozó s másolószoba, s 2 tágas szoba a régiségek számára. — Az északi oldalon a könyvtári termék további folytatása van s egy nagy helyiség az Akadémia saját nyomtatványai számára. A tudománykedvelő közönség igen nagy kényelmére fog szolgálni, hogy számára külön nagy olvasó-és dolgozó-terem lesz fenntartva, még pedig a könnyebben hozzáférhető földszinti helyiségekben, a palota azon oldalain, hol utczaí zaj és kocsizörgés senkit sem fog háborgatni. — Az akad. utczaí oldalt 4 terem foglalja el négy külön, u. m. a geologiai, archaeologiai, történelmi és statistikai bizottmány számára; azonfelül itt lesz a vegytani laboratórium és a könyvtárnak magán-lakása.

Ezen oldalról lesz a fő kocsibejárás egy tágas kapun, honnan ismét egy kisebb előcsarnok (vestibulum) eszközli a közlekedést az első emeleti diszteremmel. E bejárás leginkább esős időben fog igénybe vétethetni, midőn a kocsik a kapu alatt megázás nélkül szállíthatják ki az előcsarnokba az érkezőt. (Ezen kívül még a bérház felőli északi oldalról is tervezve van egy külön, de elzárható bejárás). Mindezen helyiségek egy kuttal ellátott eléggé tágas udvart zárnak be, hol többi között tüzoltó szereknek is lesz állandó raktára.

A földszinti részeket elhagyva, fordítsuk most lépteinket az első emelet felé. Ide a földszinti előcsarnokból egy kétágu diszlépcső vezet. Ezen lépcsőn legelőször is egy téres előterembe jutunk. Itt állhatna gr. Széchenyi István azon szobra, melyet az Akadémia maga kíván alkotójának a palotában emelni (s mely nem tévesztendő össze azon országos emlékszoborral, melyre külön adakozások gyűltek s a lánchidter egy részét foglalandja el). Itt lehetne kellő helyen elhelyezni Bessenyei szobrát is, kinek fejében legelőször merült fel egy „magyar tudós társaság“ eszméje, itt Révay, Kazinczy stb. emlékeit is. Innen két bejárás, az épület mindkét emeletén végig emelkedő nagy főterembe jutunk. Ezen terem szélessége 8°, hossza 15 1/2°, s köröskörül oszlopokkal lesz ellátva

s egy részt a hölgyek számára rendelt csinos karzat foglalja el. A teremből 3 ölnyi magas 5 óriási ablak fog kiszolgálni a palota külső főhomlokzatára, melyen az épület kiálló része hosszában tágas erkély (balkon) vonuland végig, kilátással a láncz-hidterre. — E terem csupán nagygyűlések és nagyobb szerű ünnepeyes összejöveteleknek van szánva. — Nézzük az első emelet további felosztását. A dunai oldal hosszában van a természettudományi osztály nagy tereme, hosszú folyosóval, tudományos kísérletek számára. Majd egy előszobán s a tagok összegyülekezésre szánt váróteremen keresztül az Akadémia rendes üléstermébe jutunk. Ezen terem is eléggé tágas u. m. 5° 4' széles, 7° 2' hosszú. Ezzel összeköttetésben áll egy téres előteremszerű galleria a közönség számára. Közel ezen ülésteremhez van a két akadémiai elnök 2 külön szobája, a másodtitkár irodája s a levéltár. — A bérházi északi oldalon (vagyis udvari részen) van az első titkár hivatalszobája, s az Akadémia nagy irodája az írások számára, s 2 correctori szoba. — Az akad. utcára elnyúló vonalon van az első titkár magánlakása, összeköttetésben az udvarra szőlő, imént említett hivatalszobájával; mellette a pénztárnok magánlakása s irodája, s itt lesz egy külön kisebb terem s előszoba a Kisfaludytársaság ülései számára.

Folytassuk sétánkat a palota második emeletébe. Ide szintén a diszlepcső vezet, honnan ismét egy, az első emeletinek megfelelő előterembe nyitunk, s ebből a két emelet magasságaig fölerő nagy főterem karzatára jutunk. A dunai oldalon 3 nagy terem találunk a képtár számára, oldalvilágítással s egy hosszú folyosót (galleriát) kisebb képek számára, szintén oldalvilágítással. — Az északi részen ismét 4 képtári terem van, de már felső világítással. — Az akad. utcai és a lánczhidteri részt ismét 2 nagyobb s 1 kisebb terem és előszoba foglalja el az aczél- s rézmetszetek gyűjteménye számára; azonfelül van itt 2 nagyobb magánlakosztály a képtár öréne és a szolgáltnak rendelve. — Olvasóink tudják, hogy herceg Eszterházy Pál, az akadémiai elnök gróf Dessewffy Emil felszólítására, világhírű bécsi képtárát igazi hazafiúi nagylelkűséggel a hazának engedé át, beleegyezvén, hogy az az Akadémia palotájában állíttathassék fel. E nagybecsű képtár maga mintegy 14,000 □ lábnyi faltért kíván, hogy illően elhelyeztessék. A palota tervezői a második emelet rendezésénél e körülményre voltak tekintettel. Az Akadémia eredeti rendeltetése az volt, hogy a tudományok és szépművészetek akadémiaja legyen. Mostoha viszonyainknál fogva ez utóbbi irányban mindeddig, fájdalom, igen keveset hathatott, — ezentúl e részben is szép hatáskör vár rá. Most egy elismert művészeti becsű, nagy hírű képtárunk, valódi múkincsünk, lesz a hazában, még pedig hozzá méltó fényes és alkalmas helyiségben, mi lehetetlen, hogy a legjobb hatással ne legyen művészeti fejlődésünkre, sőt még idegen művészek és műbarátok ide édesgetésére is. A mi még hátravan, t. i. jóra való rajz- és festészeti, nem különben szobrászati iskolák alapítása, azt ily előzmények után bizonyosan könnyebben és szívesebben fogja pótolni a nemzet. Az Eszterházy-képtár-örének, kit állandóan a hercegi család szándékozik kinevezni és ellátni, mint illik, tisztességes lakás van fennhagyva a palotában, a képtár közelében.

Hátra van még bepillantunk a kiugró középrész (risolit) legfelsőbb osztályába. E rész, mint tudjuk, mintegy 30 lábbal emelkedik felül a két emeleten s a palota 3-ik emeletének tekinthető. Ezen rész az 1 és 2-ik emeleti diszlepcső felett terül el s ide a 2-ik emeleti képtár egyik teremből diszes vaslepcső vezet fel. Itt ismét 4 nagy képtári terem találunk felső világítással, 1 nagy s 4 kisebb terem oldalvilágítással. Ezen, u. m. 3-ik emelet tehát folytatása lesz a 2-ik emeleti képgyűjteménynek.

Ha most egy merész ugrással a palota legmagasabb régiójából az alapfalak mélységébe szállunk le: meg kell említenünk a palota egész kiterjedésében elnyúló pinczéket és raktárakat, melyek részint az Akadémia és bennlakó tisztviselőinek használatára vannak szánva, részint egyeseknek fognak bérbe kiadni, a mi a kereskedés és közlekedés ily élénk pontján, minő a Dunapart, bizonyosan tetemesen fogja nevelni az intézet évi jövedelmét. — Ha még végre megemlítjük, hogy az egyes emeletközökben (mezzaninban) számos alkalmas helyiség lesz az akadémiai, könyv- és képtári szolgáltnak számára: úgy hiszszük, kimerítettük a palota belső elrendezésének futólagos ismertetését s csupán az marad még hátra, a mit fentebb ígértünk: a palota külalakjának és a belső osztályok diszítéseinek vázlatos leírása. S itt kérjük az olva-

sót, hogy a lapunk mult heti számában közlött rajzot tartsa szeme előtt.

A palota épülete 1° magas talapzattal (Sockel) lesz ellátva; az egész földszinti rész tömör, faragott (rusticizott) kövekből épül, s e részt ismét köpárkányzat választja el az első emelettől. Az utczakövezettől az első emeletig 4 ölnyi lesz a magasság. — A főhomlokzat közép kiugrásában a három gyalogbejárás néhány lépcsőn történik, széles mélyítésekkel ellátott faloszlopok között, melyek felett a nagy diszterem erkélyének könyöklői (ballustrade) nyugszanak. — Ezen középkiugrásban, mint fentebb írtuk, az 1. és második emeleten végig a diszterem nyulik el, s ennek erkélye 3 ölnyi magas öt nyílással néz a lánczhidterre, majdnem egész szabadon álló, szabatosan komponált, korinthiai rendű 12 rovátkozott (cannelizott) oszlop közül. Ez oszlopok talapzata (Sockel) 7 lábnyi magasságig diszes dombormű-faragványokkal lesz ellátva s a fejtőkben (Capitäl) az egyes tudományi szakokra vonatkozó allegorikai szobrok vannak tervezve. — A diszterem ablakai fölött márványtáblák lesznek a falba illesztve, különféle alkalmas feliratokkal; a táblákat két oldalról domborfaragvány nemtők (geniusok) tartják. A középső ablak felett Magyarország czimerét szintén két genius fogja körül.

A középkiugrás oszlopai felett kellő arányú főpárkányzat vonul el, mely egyszersmind az egyes oldalak korona-párkányzata. E felett (a középkiugrásban) 5 ölnyi magasságban emelkedik a képtári u. n. 3-ik emelet, ismét 5 kettős ablakkal s 12 korinthiszloppal, s minden két-két oszlop között egy, összesen 6 szoboralakkal, melyek az akadémiai 6 tudományos osztály szakait jelképezik. Az oszlopok felső közét, terv szerint, részint faragványok, részint színes márványtáblák töltendik be. Ennyit a főhomlokzat középkiugrásáról.

A főhomlokzat két mellékszárnyán s a dunai akad. utcai oldalak (3° 3' magas) első emeletén az ablakok közeit ismét korinthiszloppal pillérek (pilaster) diszítik; a félkör alakú ablakok alsó része szabadon álló könyöklőkkel (ballustrade) van ellátva. Az akad. utcai oldalon — mint már fentebb eladtuk — az egyes lakrészeknél a földszint és első emelet között középrészek — mezzanin — vannak alkalmazva az intézet alsóbb rendű személyzete számára. — A 2-ik emelet ablakközei ismét korinthiszloppal pillérekkel vannak diszítve; az ablakok itt kettősök, szintén félkör alakúak s szabadon álló oszlopkákkal birnak.

A palota négy sarkán 4, nemkülönben a dunai oldal középkiugrásán szintén 4, összesen 8 erős támoszlop nyulik fel a második emeletig, melyek tetejébe magyar királyok és kitünő hazafiak álló szobrai vannak tervezve. — A főpárkányzatok mindenütt gyámkövekkel (Consolen) ellátva, s azonfelül a főhomlokzat mellékszárnyain, és a dunai s akad. utcai oldalakon a második emelet párkányzata felett még 1 ölnyi magas ballustrádok vannak alkalmazva, melyek az egész épületnek mintegy koronáját képezik. A palotánál alkalmazandó faragványok s diszítési részletek a velencei palotákon látható szoborművek mintájára és jellemében készülnének. Mint látjuk, itt a hazai szoborművészeti képességeknek is nagy működési tér fog nyílani, s ezeknek kitudása körül az építetű bizottmány eddig is kiváló figyelmet tanusított. Már is emeletnek lapjaink több nevet, melyek tulajdonosai hivatva volnának az építés körüli szobrászati művek megalkotására.

Az egész épület, mint látjuk, u. n. nemes renaissance-stylben fog épülni s különösen a főhomlokzat középkiugrásán alkalmazandó tömeges csoportozataival imponant hatást lesz képes előidézni.

Ime ilyen lesz a magyar Akadémia palotája. Rövid leírásunk sem nem kimerítő, sem szakférfiúi szabatoságot nem vesz igénybe: de azon meggyőződést talán mégis képes lesz fölébreszteni az olvasóban, hogy a palota szép, nagy, monumentálszerű épület lesz, disze a fővárosnak és a hazának. Tudjuk, hogy nem egy állam hatalmas pénzerejéből, nem országos hatóságok parancsoló intézkedései folytán létesül az; — a mi e palotát életre hívta, az mindazoknál becsesebb: a közszellem, néhány ezer hazafi áldozatkészsége volt. Élő tanúsága ez annak, hogy ha szegények vagyunk is, sokat és nagyot vihetünk véghez, csak igen sokan akarjuk.

A munka megindult s egész erővel folyik. Az alapzatok ásása s beépítése, a Duna közelségéből credő helyi nehézségeknél fogva, aránylag sok időbe s fáradságba került, de most már egy s vona-

lokon a földszintig érnek ki az alapfalak s a folyó évben több nem is szándékoltatik, mint az alapzatok elkészítése. A jövő 1863-ik évben remélhetőleg föld alá kerül az épület, ha a sok kőmunka és faragvány nem fogja a számításon felül késleltetni az építést. Egyébiránt a tulságos sietés sem nem szükséges, sem nem kívánatos. Sat cito, si bene — mondja a latin. Az oly épületnek, a hol könyvtárt és képtárt akarunk felállítani, mindenekelőtt száraznak kell lenni, s azért jobb, ha inkább egy évvel később, mint korábban költözik bele az Akademia. Senki nem szeretné, ha elharmarkodás miatt a kivitel tökélye szenvedne. Mindamellett ugy hiszszük, hogy 1864. végén tul nem sok teendő lesz már hátra az akadémiai építkezésnél.

Reméljük, hogy az Akademia pénzforsásai ezen idő alatt sem fognak bedugulni, sőt begyült tőkái folyton gyümölcsöznek. Az is várható, hogy míg az építés foly s a munka eredményei mindig észrevehetőbbek lesznek, a nemzet fiainak rokonszenve s bőkezűsége is folyvást új tényekben fog nyilatkozni. Hányan vannak, kik még nem tették le áldozófilléreiket; hányan, kik csak arra vártak, hogy az építés komolyan megkezdődjék; hányan kiket eddig más közcéllok vontak el ez ügytől! Mindezek adományaival bizonyosan még gazdagodni fog a pénztár, — a mire valóban szükség is van. Mert meg vagyunk ugyan győződve, hogy azoktól, kik az építési ügyet vezetik, hazafias jellemöknél fogva a legjobbat várhatjuk: de az is igaz, hogy csak a haza fiainak s leányainak meg nem lankadó lelkesége emelendi oda az ügyet, hogy az Akademiának ne csak használható palotája legyen, hanem hogy ez egy művészileg befejezett egészlet mutasson, mind külső mind belső feldisítésében.

Bizunk az akadémiai elnökség eddig tanusított erélyében s a hazai közszellem hatalmában!

P. A.

A repceféreg.

(Vége.)

Míg némely kártékony férgek faját a rejtekhely és az eledellel azonos szín, addig másokét a töméntelen sokaság, illetőleg a szaporaság menti meg a végkipusztulástól. — Az ujonczgazda örvend, ha öszön át a nevezett férgektől megszabadul, nem is gondolván, hogy a kellemes tavasz repcejére még több ellenséget támaszt, melyek közt első helyen áll a bolhák osztályából a *közönséges és csikos bolha* (haltica oleracea és h. nemorum). Később virágzásokor egy a fénylők sorába tartozó bogár (nitidula aenea) jelenik meg 1½ vonalnyi hosszú, egész teste hosszukás s pöttyös, felsőrése igen homályos zöld, lábai és tapogatói feketék. Mint báb a repce gyökerén élődik és midőn repül, a repcevirág porát eszi; honnét, ha valami körülmény által kiszorítottatik, vagy ha repcét nem talál, más gabonavirággal is megelégszik. — 1860. évben Felső-Bácskában nagymennyiségben mutatkoztak, de minthogy május 6-án a dér itt-ott a repce virágát elpusztítá, egész közönnnyel átmentek a rozsa-, buzaföldekre, hol a kalászokat a szó szoros értelmében kiszopták, apró halványsárgás tojásaikat pedig a föld göröngyei közé vagy a növény szárleveleire rakták. — Ezekkel majd egy időben jelenik meg a valódi *tavaszi repceféreg*, melyet *fütyölőnek*, *szipolynak* neveznek. Némely évben april végén jó elő és mint bogár nagy kárt okoz, tojásait a virágba és a növény szárleveleire, repce hiányában pedig a karórépa virágjába rakja le, honnét kirágván magát, a káposztafajokat pusztítja, a többféle változás után sárgás-zöld báb alakjában a földbe visszamegy s gyökerén élődik. — Tartoznak pedig a rovarok 9-ik osztályához s a lepkék 6-ik neméhez.

Vége a virágzás és magzás idején, ha a hirtelen nagy rekkenő melegséget közbe-közbe napfényvel elegyes eső váltja fel, a repcét még a *levéltetű* is (aphis brassicae) meglepi, mely 8—10 nap közt szaporítja nemét és pedig véghetetlenül; mert egy nőstény 90-et is tojik, sőt van egy faj, mely elevenet szül, még pedig nőstényeket és csak az utolsó kotlás alkalmával jönnek a hímek; mily iszonyu nagy itt a szaporodás, el lehet gondolni. — Bonnet észleletei folytán 5 kotlással egy anya után 5,904,900,000 jött létre.

Az itt elmondottakból látható, hogy alig van növény, mely oly különféle és hatalmas ellenségnek volna kivéve, mint a repce. — A röplő *repce-moly*, a *vörösbogarat* és *csigát* elhallgattam, mivel ezek sokkal ismertebbek, semhogy az újabb időben annyira elterjedt repceféreg alatt őket is érthetnők. A legkártékonyabb kétségkívül a *fürkész* és *fütyölő*. Be kell azonban azt is vallanunk, hogy majd minden tájt más és más, gyakran egészen ismeretlen, repceféreg pusztit, ezt bizonyítja a P. N. 1860. évi egyik számában olvasható tudósítás; hogy is ne, hisz a levegő minősége, a föld természete s fekvése a természet mindhárom országára, különösen pedig a növények s állatok országára szembeötlő befolyást gyakorol. Ide számíthatjuk még az időjárást is, melyről már Virgilius is emlékezik.

Eddig szoltunk a legkártékonyabb repceférgéről, mondjunk valamit most arról: „miáltal lehet a repceféreg keletkezését akadályozni, vagy ha már mutatkozik, hogyan lehet a repcevetést tőle megmentenünk?”

Ugy tapasztaltam, miszerint vegyészünk a rovarok pusztítása körül többnyire bizonyos folyadékot ajánlanak, melyek használatával a vetéseinket megsemmisítéssel fenyegető férgek eltűnének, mi a nagyban üzött gazdaságnál nem valószínű. — Tagadhatlan, hogy az olvasztott méz s kékkőkeverékkel (Blaustein) elkészített és a vékony terpentinnel meglapátolt vetőmag az üszög- s több más ellenségtől védve van addig, míg a mag az említett szerek természetét megtartja, de azért e műtét a földben millióként kikelt férgek végpusztulását maga után nem vonja. Ismert dolog továbbá, hogy a rovarokat az olaj megöli, sőt, ha ezek szelelőlyuka vajjal, faggyuval vagy szalonnával bekenetik, félóra múlva haláluk bekövetkezik, de mindezeket — ha kivihető volna is — költséges voltuk miatt sem alkalmazhatjuk. Azért tartózkodás nélkül kimondhatjuk, hogy nincs oly folyadék, mely a kérdéses férgeket olcsósága mellett a földmélyében előlné. Ezek helyett hintsük be inkább szalmával a repceföldeket, még pedig az utolsó szántás előtt és utángyujtsuk meg, így a lerakott tojások, az eke által felforgatott bábok vagy már kikelt hernyók ezerekenként égnék el, a megmaradtak pedig a hamu vegytartalma miatt kedvetlen helyzetbe jönnek. De tegyük ezt is félre és nyuljunk a rovarpusztítás egyik legtermészetes s legolcsóbb módjához, mi a következő sorokban adatik elő:

A repce kétféle, őszi és tavaszi, mindkettőt majd egész Középeurópa, olaja miatt termeszt. Az őszi repcét inkább kedvelik gazdáink és méltán, mert több s jobb olajt ad, azonfelül — minthogy már tavasszal a szára kemény — nincs is a férgek hatalmának annyira kitéve, mint az előbbi, melyet az angolok, skótok, francziák stb. birkatakarmányul használnak. — Az őszi repcefajok közt vetésre leginkább a réparepce ajánlható, mivel ez hidegebb éghajlat alatt, valamint rosabb s kevésbé televényes földdel is megelégszik, a késői vetést eltűri, még is a gazda fáradozását holdankint — ha kedvező időjárás van — 100—160 ft. tisztajövedelemmel jutalmazza. Ha pedig káposzta-repce vetünk, annak már Kisasszonynapig a földben kell lennie, míg az előbbi sz. Mihály hetére hagyhatjuk.

Ezeket előrebocsátva, emlékezzünk meg arról, mit fentebb az őszi repce-férgéről mondtunk, hogy t. i. ezek junius-, augusztus hóban petéiket az ugar és másféle földekre lerakják, melyek azután szeptemberben sáskaseregként jönnek elő és az utóbb nevezett hó 20-tól kezdve már vetéseinknek mint hatalmas ellenségei tűnnek fel, sőt gyakran október 10-ére a repceveteményben táplált reményünket végképp megghisították.

Hogy ilyesmi ne történjék, jóminőségű repceföldünket harmadszor vagy is vető alá szeptember elején szántassuk meg és hagyjuk mintegy harmadfél hétig állani, az idő alatt a kikelt férgek, táplálékuk nem lévén, elvesznek és csak azután kezdjük a vetést: akkor bizonyára repcénk nemcsak a legkártékonyabb férgektől mentetik meg, hanem a jól megülepedett földben erős gyökeret verve sokkal kielégítőbb termést ad. Ha tehát a férgek szeptember elején kelnek, a melegebb éghajlatu alföld épen megteheti, miszerint utolsó szántással bevárja azon időt, mikor a férgek bágyadni kezdenek.

A tavaszi férgek közt legveszedelmesbek azok, melyek a virágot és hüvelyt támadják meg. Ezen zsizsikfajokra épen szükséges a szokott rendünktől eltávozni, azaz: vagy előbb vagy később vetni. Állításom igazsága mellett tanuskodik az 1860-dik év. *) Tán minden gazda emlékezik azon szép tavaszi esőkre, melyek annyira elősegítették a vegetatiót. Valóban ezen esőknek tulajdoníthatjuk egyrészt, hogy a vetéseket ellepő korábbi hernyók elvesztek, másrészt pedig, hogy a többi rovarfajok a növény gyors fejlődése következtében elkéstek és így ártalmatlanná váltak. De szabadjon a vetés ideje megválasztásában helyezett fontosságot még a következő állítással is igazolnom: Ha az ugynevezett stokerai borsó jó televényes földbe május 10—15-ike közt vetetjük, a borsó elkerülte az zsizsikférget. Földolog azonban, hogy a borsó még öszön át kicsépléssék; mert megérkezik ugyan a zsizsiklepke, de minthogy a virágba tojásait nem teheti, a növény szárhadsákaiba rakja le, miről nem fogunk kételkedni, ha tavasszal a borsószalmában nyüzsgő zsizsik-legiót megsemmisítjük.

Az elmondottakból az tűnik ki, miszerint én a vetés idejének megválasztásába nagyon sokat helyezek, mindazáltal ajánlom az oly gazdáknak, kik a korai vetés kedvelői, a kétszeri vetést, mi abból áll: vessen mindenki a maga módja szerint, de 4—5 napra az első vetés után egy második ritka vetést alkalmazzon ugyanazon földön; mert a férgek leginkább a fiatal gyöngye növényeket választják ki táplálékul, minélfogva a második vetésre fognak menni és így az első bántatlanul hagyatik. Tavasszal is először mind a hernyók, mind a bogarak az utóvetést pusztítják, mire pedig ez elfogy, addig az első vetés szára megkeményedvén, reája a rovarok kevésbé vagy épen nem lehetnek ros hatással.

Továbbá jó, de az előbbieket mellett felesleges, ha körülbelül minden 200 □ ölnyre a repceföldön barázdát huzván, abba kendent vetünk; mert „a kender kálit és meszet tartalmazván magában, a sok phosphor-savany miatt ártalmas a repceféregnek.” — Továbbá majd minden repceféreg, főleg a tavasziak ellenében gátul szolgál, ha nem érett trágyával, hanem jól elkorhadtt szalmával trágyázunk. És ez természetes, mivel a pillék mindig inkább a trágyás és így a melegebb földbe teszik le tojásaikat, hogy azok kellő időben életre ébredjenek; már pedig a korhadtt szalma fermentatio alkalmával sokkal kevesebb meleget fejt ki, nem heviti a föld különemű elemeit, és mégis mivel hirtelen rothad, gyorsabban meghajtja a növényeket, s így a természetnek azon nagyszerűen titkos működéséhez, mely gyakran igen csodálatos módon hozza létre a rovarok némely faját, kevésbé nyujta-

*) Pesti Napló máj. 3. sz. 1860.